

Наталя МІКУЛІЧ,

вчителька історії

КЗ «Михайлівський ліцей» Вороновицької
селищної ради Вінницької області

Розробка уроку з всесвітньої історії для 7 класу

Урок присвячений ознайомленню учнів з історією виникнення арабського світу. Розглядаються передумови об'єднання арабських племен, роль ісламу в консолідації суспільства, формування перших арабських держав та їхній вплив на розвиток світової культури. Особливу увагу приділено постаті пророка Мухаммеда та основним подіям становлення Арабського халіфату. Матеріал подається з використанням картографічних джерел, історичних документів і візуальних матеріалів для кращого розуміння епохи.

Тема уроку:

Араби та народження арабського світу

Мета:

- розкрити особливості природи й населення Аравійського півострова, виникнення ісламу та його ролі в об'єднанні арабів;
- з'ясувати, завдяки чому арабам вдалося підкорити великі території в Азії, Африці і Європі;

- пояснити, як відбувався розвиток арабського халіфату за Омейядів та Аббасидів;
- пояснити зміст термінів і понять «іслам», «мусульмани», «Коран», «хіджра», «халіф», «Арабський халіфат», «Омейяди та Аббасиди», «східна деспотія», «емір»;
- розвивати вміння здобувати нові знання, поєднуючи інформацію з розповіді учителя, підручника та історичної карти;
- виховувати в учнів повагу до загальнолюдських ідеалів, які потрібно наслідувати незалежно від релігійних переконань.
- визнавати власні успіхи і досягнення та успіхи і досягнення інших осіб.
- формувати себе як особистість, усвідомлювати власну гідність;
- дотримуватися академічної доброчесності в навчанні та повсякденному житті;

Очікувані результати:

Після цього уроку учень/учениця зможуть:

- Знати особливості природи й населення Аравійського півострова, виникнення ісламу та його ролі в об'єднанні арабів; Мати уявлення про передумови та причини виникнення у людини вірувань, уявлень про оточуючий світ та мистецтво
- пояснити, як відбувався розвиток арабського халіфату за Омейядів та Аббасидів;
- пояснити зміст термінів і понять «іслам», «мусульмани», «Коран», «хіджра», «халіф», «Арабський халіфат», «Омейяди та Аббасиди», «східна деспотія», «емір»;
- здобувати нові знання, поєднуючи інформацію з розповіді учителя, підручника та історичної карти;
- Визнавати власні успіхи і досягнення та успіхи і досягнення інших осіб, усвідомлювати власну гідність.

- дотримуватися академічної доброчесності в навчанні та повсякденному житті;

Завдання уроку:

1. Ознайомити учнів із особливостями природи й населення Аравійського півострова, виникнення ісламу та його ролі в об'єднанні арабів;
2. З'ясувати, завдяки чому арабам вдалося підкорити великі території в Азії, Африці і Європі та як відбувався розвиток арабського халіфату за Омейядів та Аббасидів;
3. Пояснити зміст термінів і понять «іслам», «мусульмани», «Коран», «хіджра», «халіф», «Арабський халіфат», «Омейяди та Аббасиди», «східна деспотія», «емір» та як відбувався розвиток арабського халіфату за Омейядів та Аббасидів;
4. Удосконалювати вміння працювати з джерелами історичної інформації та будувати усні і письмові висловлювання щодо історичних фактів з теми

Основні поняття і терміни уроку:

«іслам», «мусульмани», «Коран», «хіджра», «халіф», «Арабський халіфат», «Омейяди та Аббасиди», «східна деспотія», «емір»

Основні дати та події:

622 р.— хіджра, початок мусульманського літочислення;

661–750 рр.— халіфат Омейядів;

750–1258 рр.— халіфат Аббасидів

Обладнання:

Підручник, роздатковий матеріал, карта атласу, презентація, ноутбук, проектор, матеріали для практичної частини

Тип уроку:

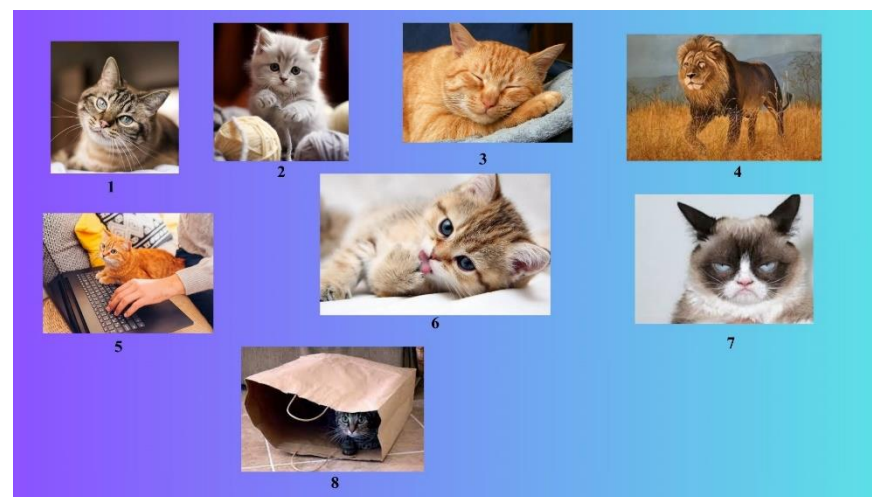
Засвоєння нових знань та умінь.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ. ЕМОЦІЙНЕ НАЛАШТУВАННЯ НА УРОК

Вправа “Мій настрій. Який я котик»”

(Вчитель демонструє картинки котиків в різних настроях і просить вибрати котика, який підходить його настрою)

Очікування від уроку, побажання однокласникам на урок

 <https://wordwall.net/play/81083/923/245>

Пояснення вчителя стосовно оцінювання на уроці

В кінці уроку ви отримаєте оцінки за свою роботу. Загальна оцінка буде сформована з кількості балів, які ви отримаєте в ході виконання завдань під час уроку. Фіксувати свої бали ви будете в окремих аркушах.

Учні отримують листок самооцінювання з орієнтованою розбаловкою.

Завд.1	Завд.2	Завд.3	Завд.4	Обговор.
2	2	2	3	2

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ

Бесіда.

Історію яких держав ми з вами вже вивчили?

Які події з історії цих держав вам запам'яталися і чому?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ

Робота з ілюстрацією

Розгляньте ілюстрації і спробуйте визначити, з якими державами сьогодні познайомимося?

Вправа “ Коло думок”

Слово вчителя.

Сьогодні ми поринемо в давню історію арабського світу.

Арабський світ сьогодні - це 22 країни на територіях Передньої Азії та Північної Африки. Це світ самобутньої культури, способу життя, господарювання, традицій, казок “Тисяча і одна ніч”.

В арабському світі виник іслам – одна з трьох найпоширеніших світових релігій поряд з християнством та буддизмом.

Арабський світ іноді здається незрозумілим і таким загадковим. Тож рушаймо в захоплюючу подорож арабського світу.

Запитання

Які образи, асоціації у вас виникають, коли чуєте “ араби”, арабський”?

Про що вам хочеться дізнатися з історії арабського світу?

(відповіді учнів)

Розповідь вчителя супроводжується демонстрацією презентації

Ми частина світу і з давніх давен використовуємо надбання арабів. Наприклад, ми щодня використовуємо цифри 1, 2, 3 і так далі. Хоча походження їх індійське, але відомі вони як арабські. Відомий вам шкільний предмет алгебра. Це слово походить від арабського *аль джабр* – порядок і його створили арабські математики.

Існує красивий вид орнаменту – арабеска, він також з арабського світу.

Авіценна - найвизначніший арабський вчений.

У європейських лікарів настільною книгою був його «Медичний канон», який став основою сучасної медицини. З плодів кавового дерева, походження якого Аравійський півострів, варять смачну каву – арабіку.

Завданнями нашого уроку є:

- познайомитися особливостями природи й населення Аравійського півострова;

- дізнатися що таке іслам і його значення для об'єднання арабів;
- з'ясувати умови і наслідки арабських завоювань та як відбувався розвиток арабського халіфату за династій Омейядів та Аббасидів;
- познайомитися з термінами і поняттями теми: «іслам», «мусульмани», «Коран», «хіджа», «халіф», «Арабський халіфат», «Омейяди та Аббасиди», «східна деспотія», «емір»;
- удосконалювати вміння працювати з джерелами історичної інформації та будувати усні і письмові висловлювання щодо історичних фактів з теми;
- дотримуватись академічної доброчесності.

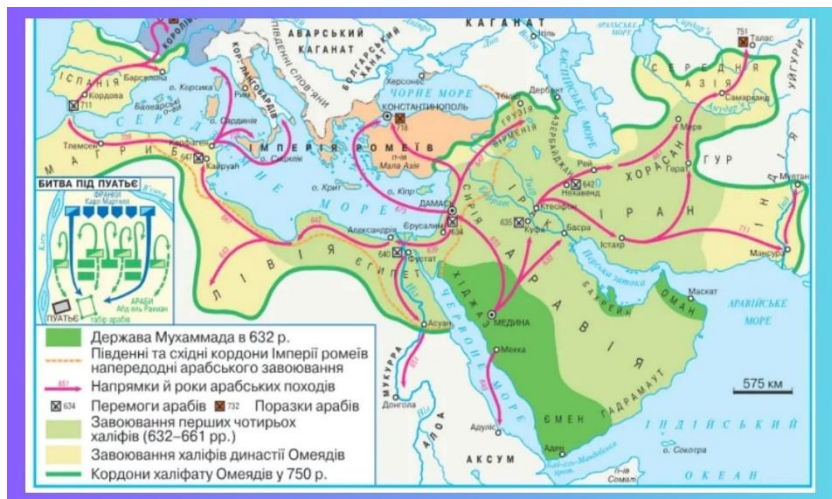
IV. СПРИЙНЯТТЯ І ПЕРВИННЕ УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя

(супроводжується демонстрацією карти)

Аравійський півострів та його жителі

Робота з картою

Учні знайомляться з картою атласу «Арабські завоювання. Утворення Халіфату». Відповідаючи на запитання вчителя, позначають географічні об'єкти з атласу в контурній карті.

Запитання.

Де жили араби? (Аравійський півострів)

Якими морями омивається півострів? (Червоне, Аравійське)

З якими державами межував Арабський півострів? (Візантійська імперія, Хазарське царство)

Найбільші міста Аравійського півострова? (Мекка, Медина)

Розповідь вчителя.

Аравійський півострів розташований в Азії. Більшу частину півострова займають пустелі й степи. Аравія поділяється на кілька різних за природними умовами областей. На південному заході Аравійського півострова простягнувся Ємен із родючими землями, багатою тропічною рослинністю, населення якого займалося рільництвом і садівництвом. Середина півострова — величезне посушливе плоскогір'я, де можливе лише кочове скотарство. Річок тут немає, лише сухі русла, що інколи заповнюються дощовими потоками. Довга смуга вздовж Червоного моря також не придатна для осілого життя людини, лише в окремих оазах люди займаються землеробством.

Населення Аравійського півострова

- Природно-кліматичні умови Аравії спричинили поділ населення півострова на дві групи — південних і північних арабів, або землеробів та кочовиків.
- Більшість арабів були кочовиками — бедуїнами («жителами пустелі»), які розводили кіз, овець і верблюдів. Основним заняттям бедуїнів було кочове скотарство та караванна торгівля. Бедуїни жили племенами, які часто воювали між собою. Племена бедуїнів поділялися на роди та сім'ї. У них існувала родоплемінна знать — шейхи і саїди, які мали великі отари, рабів та отримували більшу частку здобичі під час війн. Вони заселяли прибережні райони, займалися землеробством, мореплавством і ремеслом. У містах

розвивається торгівля та ремесло, також вони стають релігійними центрами (Мекка). Через Аравійський півострів проходило кілька торговельних шляхів, найбільшим із яких був торговельний шлях із Середземномор'я до Африки та Індії.

Вправа «Заповни пропуски»

Учні заповнюють пропуски у тексті, використовуючи слова підказки.

Аравійський півострів розташований в _____. Більшу частину півострова займають _____. Середина півострова – величезне посушливе плоскогір'я, де можливе лише _____, _____. Довга смуга вздовж Червоного моря також не придатна для осілого життя людини, лише в окремих оазах люди займаються _____. Більшість арабів були кочовиками – _____ («жителями пустелі»), які розводили кіз, овець і верблюдів. Основним заняттям бедуїнів було _____, _____.

Слова – підказки: землеробство, кочове скотарство, бедуїни, караванна торгівля, Азія, пустелі, степи, кочове скотарство.

Виникнення ісламу та об'єднання арабів

Розповідь вчителя

До початку VII ст. в житті бедуїнів відбуваються зміни: починається розшарування в середовищі кочовиків- виділяються все більше багатих, які володіли худобою, пасовищами та дуже багато з'являється бідних людей. В цій ситуації араби прагнуть об'єднання.

Далі, історія арабів пов'язана з іменем Мухаммеда (570 – 632 pp.)

📖 Перегляд відео <https://www.youtube.com/watch?v=is7s28QVTiw>

Учні переглядають відео та заповнюють хронологічну таблицю «Життєвий шлях Мухаммеда»

Слово вчителя.

Отже, більшість арабських племен прийняли іслам. Мухаммед став главою арабської держави. Утвердилася релігія іслам.

Робота з термінами та поняттями

Учні знайомляться з визначенням поняття «іслам» на стор. 52 підручника.

Вправа «Я думаю так»

Як ви думаєте, чому араби йшли за Мухаммадом?

📖 Фізкультхвилинка <https://hitster.fm/st1/56889-sting-desert-rose>

Завоювання арабів

Робота в парах. Заповнення таблиці «Завоювання арабів»

Учні читають текст підручника на стор. 54. Користуючись картою атласу заповнюють схему (стор. 57 підручника).

Після опрацювання матеріалу про завоювання арабів учні разом з вчителем роблять висновки про наслідки завоювань, заповнюють таблицю.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Гра «Оплески»

Вчитель зачитує твердження, яке стосується теми, а учні плескають у долоні, якщо твердження вірне, і не плескають, якщо твердження хибне:

- ✓ Араби жили на - Піренейському півострові.
- ✓ Аравійський півострів омивався Червоним морем, Аравійським морем та водами Перської затоки.
- ✓ Великими містами Аравійського півострова були Ємен і Бахрейн.
- ✓ Релігія мусульман - буддизм.
- ✓ Мухаммед – засновник ісламу.
- ✓ Держава арабів називалася - халіфат
- ✓ Правління Омеядів було часом - «золотої доби» арабської держави.
- ✓ Священна книга мусульман – Біблія.

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Незакінчені речення»

- ✓ Мені на уроці сподобалось виконувати завдання...
- ✓ Цікавою виявилась інформація про...
- ✓ Самим складним для мене завданням було...
- ✓ На уроці ми дізналися про...
- ✓ Самооцінювання для мене було (простим, складним)

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати § 9 підручника, завдання за вибором:

- ✓ 1) «Чому період правління Омейядів називають «золотою добою»?
- ✓ 2) Сформувати на наступний урок кросворд, використавши нові поняття теми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

- 📖 Баханов К. О. Професійний довідник вчителя історії.- Х.: Вид. група «Основа»,2012. – 239 с.
- 📖 Щупак І.Я.,Бурлакова О.В.,Желіба О.В.,Піскарьова І.О. Всесвітня історія: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти/Київ:УОВЦ «Оріон» 2024, 208 с.
- 📖 Відео «ІСЛАМ. Мухаммад, “Аллагу акбар!”, суніти та шиїти, джихад та загадковий Чорний Камінь»// YouTube. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=is7s28QVTiw> (дата звернення:25.10.2024 р.)
- 📖 Sting – *Десерт Роуз* // YouTube. Режим доступу: <https://hitster.fm/st1/56889-sting-desert-rose> (дата звернення: 25.10.2024 р.)
- 📖 -Кошова Г.М.,Хмара Л.Б. – Атлас.7 клас. Історія середніх віків.- ДНВП «Картографія». - 2022р.